

Het Geboortejaar van de Zwankendammemolen (Lissewege)

door Germain Vandepitte.

Het zijn nog enkel de ouderen die weet hebben van het bestaan van de Zwankendammemolen, die in het begin van de dertiger jaren verdwenen is. Van het Molenhuis werd een restaurant gemaakt, die denaam draagt "Het Molentje".

De oudste attestaties van de molen van Zwankendamme bij de Flou dateren alle uit de XIXde eeuw. Pas sedert enkele tijd vonden we toevallig een vermelding uit de XVIIde eeuw. En, hoogst merkwaardig is, dat dit dokument meteen met het ontstaan van de molen betrekking heeft.

In een wezenboek van het Brugse Vrije, werd de nalatenschap beschreven van Suzanne Valenbost, die overleed op 16 sept. 1627.

Lenaert en Adrianeken, haar kinderen, erfden van hun moeder o.a.:

* het zevende part in een hofstede van 53 gemeten 2 lijnen 53 r. die gemeen en onverdeeld lagen sedert de dood van haar ouders.

Eertijds waren het twee hofsteden, maar toentertijd samengevoegd tot één. (1)

* ook hadden de wezen het zevende deel van 50 roeden grond, wijlent een deel van deze vermelde hofstede. Deze 50 roeden waren sedert 1 mei 1627 voor 50 jaar in erfpacht gegeven aan Niclais Michiels "up welke 50 rn lants jeghenwoordich (d.i. 28 mei 1632) es staende de coorenwyntmeulen toebehoorende denzelven Niclais". (1)

* verder de helft van een rente van 2 pond groot sjaars, wezende deel van 7 pd sjaars, ten laste van Niclais Michiels en bezet op zijn koornwindmolen "binnen de prochie van Liss^e noortwest vander kercke in een jeghenode ghenaeamt Zwankendamme" volgens een akte van 12 febr 1628. (1)

De vader van Lenaert en Adrianeken, nl. Andries Verbeke, stierf op 24 dec 1637. En toen was diezelfde rente van 2 pd, deel van 7 pd groten, bezet "upeen coornwyntmeulen tot Swankendamme by brieven in daten XII spocle 1628", ten laste van de weduwe Lieven Devenys (2). Deze rente "daerinne der weesen vader gherecht was by coope ghedaen met Suzanna Valenbost zyne 1e huysvrauwe"(2).

Uit die dokumenten menen we te mogen opmaken dat: a/ Op 1 mei 1627 de akte getekend werd voor het perceel waarop de molen heel kort tevoren werd opgetrokken of korts daarna zou opgetrokken worden.

b/ Andries Verbeke, samen met zijn vrouw Suzanna Valenbost, aandeel had in de molen en mogelijks medefinancier was.

c/ Deze 50 roeden genomen werden uit de hofstede van de Valenbost speciaal om er de molen van Zwankendamme op te trekken en er dus tevoren geen molen stond. Dit krijgt zijn bevestiging in het feit dat er in de ommelopers of dokumenten vóór of omstreeks 1600 opge maakt, nooit sprake is van een molen op die plaats.

d/ Dat Lieven Devenys heel waarschijnlijk de opvolger van molenaar Niclais Michiels was.

In de parochieregisters van Lissewege vinden we nog namen van latere molenaars op de Zwankendammemolen. Zo: Jan Van Looove 1653 e.v. jaren, Jan Vander Eecke die ook de Dorpsmolen bemaalde, Pieter Claeys, Gillis Clarysse, Michiel Van Troyen en Pieter Moret (3).

In het jaar 1732 verkocht molenaar Thomas Pauwaert zijn bedrijf aan Pieter Van Pachtenbeke en zijn vrouw Livina Vandewalle. Bij de dood van Pieter Van Pachtenbeke in 1748, werd staat van goed opgemaakt en werd ook de gebruikelijke schatting gemaakt van de waarde van de molen, in totaal geraamd op 121 pd. 10 sch. 8 groten courant (4).

De cijns of erfpacht van de grond, kwam in 't jaar 1732 toe aan de weduwe Jan Baptist Vleys, aijns die 2 pd. 3 s. 4 gr begroeg voor 82 roeden; zodat het perceel in de loop der jarer vermeerderde.

Ook een paar van de laatste molenaars zijn ons nog bekend nl: Donaas Hoenraedt die we tegenkwamen in verband met Philip Cosyn van de Witte Molen. Donaas Hoenraedt was molenaar-herbergier in de jaren 1856 e.v. (5). Joos Vrijenburg kwamen we tegen in de telling van de bedrijven in 1896. Ook werd daar een Philip Deman genoemd als molenaar... en waar we die moeten plaatsen weten we niet zo goed.

\$ \$ \$ \$ \$ \$ \$

Bronnen:

1. RAB, Brugse Vrije, reg. 16486, f° 72 r°
2. RAB, Brugse Vrije, reg. 16487, f° 66 r°
3. RAB, GaL, Parochierekeningen. Ook R d P 5e jaar nrs 2 en 3.
4. RAB, Heerlijkheid Oostkamp, reg. 114 f° 105 v°-110 v°
5. R d P 6e jaarg. Nr 2, blz 52-53: de Witte Molen.
6. RAB, GaL, reg. 3 bis
(GaL = Gemeentearchief Lissewege).

& & & & &

Bijlage:

Heerlijkheid Oostkamp, Reg 114, f° 105 e.v.

Staet...overlijden van Pieter van Pachtenbeke fs Joos geprocreert bij Joanne Fuaert (?) overleden laet vanden Amb^t & Heerlijkheid van Oostkamp, op den 28n 9bre 1748, wiens ziele...^t staet doet maken Joannes Van Walleghe^m fs Pieter geproc^t bij An-Mari Swaenepoel, als in huwelijk hebbende Livina Vandewalle fa Gillis bij Adriaene Van Renterghem weduwe en bezittige... Lodewijk Ketels en Pieter Van Renterghem voogden van Pieternelle 23 Joannes 21 jaar de twee kinderen uit het huwelijk. Huwelijkskontrakt opgemaakt 10.1.1726 voor Burg^t & Schep. der Heerlijkheid van Tilleghe^m.

Prijzie molen door Laureys Van Herweghe en Symoen Vandewalle beed meesters molenwerckers op 10.12.1748.

Eerst alv° ghepresen zeven zeylen met de tauwen.
Voorts de buytenroe met de pestel, lasschen, scheen en yserwerck.
Voorts de binnenroe van ghelycke.

Voorts den asse met zyn yserwerck.

Voorts den marteel, mortier en ysere beuckels.

Voorts de ranghe met den vleughel

Voorts het camwiel met het schyfloopen , syn yserwerck.

Voorts de vier groote yzers, te weten het clauwyser met de ryne, peere en panne.

Voorts de steenkiste met graenback, cleen backen en traemstocken met decksels.

Voorts het rynhout met syn blocken. Het gehele pas en yserwerck.

Voorts den meelback met de groote schuppe ende styckstock (strijkstok) alle reepen: steenreepe, yserreep, vangereep, binnenreep, buytereep, immers alle reepen die inden selven molen bevonden waeren.

Voorts de lijasse met beyde de wielen.

Voorts de geryhouten met calfwegge en calleyte.

Voorts den pashaemer met naeghelhaemer, steenbertel, martel, yseren hantboomen, navegeer met een dyssels , soom met wat prondelinghe van yserwerck.

Voorts vijfthien scherphaemers.

Voorts twee meelstanden in den ondermolen, met wat terwemeel en wat magermeel in den ondermolen.

Voorts den loopenden steen wesende eenen sesthienden, is dyck bevonden den nombre van vijfthien duymen min een spant, gepresen tot vijfthien guldens den duym.

Voorts den liggenden steen van gelycke wydt, is oock dyck bevonden den nombre van ses duymen een quart.

Voorts noch twee quiresteenen met twee mostaert steentjes met een queerestal om de steenen omte legghen met het yserwerck van de queire steenen (Kweern = handmolen).

Tsaemen weerdigh bevonden ter somme van een hondert eenentwintigh ponden thien schellinghen acht grooten courant. Dus dzelve 121.10.VIII

O P R O E P

Germ. Vandepitte
Blankenb. steenweg 154
8000 Brugge.

=====

We zoeken al zolang naar een foto van
de Zwankendammemolen, tevergeefs.
Is het mogelijk dat iemand dat bezit ?

=====